

ВІДГУК
наукового керівника
на дисертацію **Спірідонова Миколи Юрійовича**
«Демократія як соціокультурний феномен: загальне та особливе»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 033 – Філософія
галузь знань 03 – Гуманітарні науки

Дисертаційне дослідження Спірідонова Миколи Юрійовича присвячене актуальній теоретико-праксеологічній проблемі, пов'язаною із соціокультурною зумовленістю (навантаженістю) уявлень про демократію: в даному разі йдеться не лише про рівень неспеціалізованої, масової свідомості, вплив на яку інерції соціокультурного стереотипізму не підлягає сумніву, а й про спеціалізований, академічний і теоретико-концептуальний рівень, оскільки соціокультурна дійсність здійснює латентний вплив на кожного члена суспільства – безвідносно до того, репрезентантом якого типу свідомості він є.

Наступною за значущістю є проблема змістовних відмінностей трансчасового інваріанту демократії та її конкретно-історичних канонів, концептуальних пріоритетів і преференцій, зумовлених соціокультурною специфікою, яка навіть у межах одного суспільства в різні історичні епохи може відрізнятися в доволі широкому діапазоні. Ще одна дослідницька інтрига полягає в з'ясуванні, наскільки такі змістовні відмінності звужують чи розширюють сукупний компендіум смислів і значень демократії. Зазначені аспекти дотепер або знаходяться на периферії дослідницької уваги, або, будучи предметом спорадичних досліджень, не мають у своєму активі вагомих теоретико-концептуальних здобутків, тому потребують кваліфікованих і аргументаційно переконливих дослідницьких зусиль.

Як переконливо зазначає здобувач, своєчасне й ефективне реагування на недоліки й зловживання є виразним концептуальним критерієм і своєрідним лакмусовим папірцем, засобом якого можна здійснювати коректне розмежування соціумів за ознакою їх відповідності канонам демократії.

На підставі ґрунтового аналізу здобувачем виявлено значущість такої унікальної функції демократичного процесу, як обмеження влади: саме в цій функції втілюється унікальна специфіка демократії, позаяк будь-який інший тип управління діє за принципом експансії – його метою є сама влада, влада як така, а не обмеження влади.

Здобувач переконливо довів, що тенденція «популістського спаму» призвела до наділення демократії невластивими їй функціями та інструментальними можливостями. Внутрішня логіка спекулятивного наративу демократії призводить до того, що він усе більше перетворюється на інструмент інформаційного навіювання і пропагандистського маніпулювання, а наслідки таких процедур є далекими від класичних канонів демократії – тобто від ідеї демократії як влади народу, здійснюваної народом і в інтересах народу.

До чеснот виконаного Миколою Спірідоновим дисертаційного дослідження слід віднести виразно обґрунтований причинно-наслідковий зв'язок, згідно з яким досягнення функціональної дієвості демократії передбачає її онтологічний статус невід'ємної складової, атрибута і навіть імперативу культури світоглядної, бо лише в такому разі забезпечується автоматизм дії демократичних норм і процедур на рівні повсякденної спонтанності, латентності, автоматизмів і стереотипів життєдіяльності.

Комплексний і системний дослідницький підхід, застосований здобувачем, створив необхідні й достатні передумови для **висновків**, згідно з якими проблемний статус-кво сучасних світопорядкових і глобалізаційних реалій значною мірою обумовлений ігноруванням і нехтуванням фундаментальних демократичних норм і процедур – насамперед імперативних вимог деліберативної демократії. Оптимізація наявних вад і недоліків так само перебуває в безпосередній залежності від ефективності застосування демократичних механізмів і прийняття політико-управлінських рішень на принципах транспарентності, аргументаційної прозорості й переконливості.

Як переконливо доводить здобувач, ефективна життєдіяльність суспільства є неможливою, якщо до участі в цьому процесі не долучаються широкі народні верстви, які шляхом політичної участі обирає для себе, по-перше, загальний напрям суспільного розвитку; по-друге, тих, хто здійснюватиме політичне управління, тобто ту чи іншу політичну еліту, партію тощо. В цьому сенсі очевидною імперативною складовою ідеї демократії є вимога участі в процесі управління всіх, на кого це управління (влада) поширюється.

Микола Спірідонов аргументовано стверджує, що демократія – це не стільки детальне відтворення в суспільному житті певної доктрини, скільки цільова мета й ідеал, до реалізації яких можна наблизитися різними шляхами. Фундаментальна перевага такого концептуального підходу обумовлена тим, що демократія постає постійним стимулом самовдосконалення суспільства і держави, а не репресивною за своїм змістом схемою чи матрицею, яка застосовується однаково й за однаковими правилами в усіх історичних, соціальних і культурних контекстах.

Спірідонов М. Ю. має в своєму активі ґрунтовну фахову підготовку і практичний досвід для успішного виконання докторської дисертації за зазначеною спеціальністю і тематичним спрямуванням. Він зарекомендував себе ініціативним дослідником, спроможним кваліфіковано виявляти актуальні проблемні виклики, комплексно їх досліджувати й надавати переконливі теоретико-методологічні засоби розв'язання проблем. Ці чесноти здобувача гармонійно доповнюються принциповістю його громадянської позиції. Дослідницький стиль дисертанта відрізняється оригінальністю, системністю, доказовістю і завершеністю.

Дисертанту притаманний проблемно орієнтований, аргументаційно переконливий, поліаспектний і стилістично виразний спосіб викладення дослідженого матеріалу. Спірідонов Микола Юрійович сформувався як дослідник високого рівня наукової кваліфікації. Він володіє необхідними і достатніми дослідницькими компетентностями, а також ефективно їх

застосовує для потреб забезпечення приросту наукових знань. Про що переконливо свідчить кількість і якість наукових, фахових публікацій. Здобувач належним чином підготовлений до захисту дисертаційної кваліфікаційної роботи для здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 033 – Філософія у галузі знань 03 – Гуманітарні науки.

доктор філософських наук, професор,
завідувач кафедри філософії
Київського національного університету
будівництва і архітектури

І. В. Чорноморденко

*Підпис Чорноморденко І. В. засвідчує.
Нагаляю в'єршу кафедри Колорна*

11.06.2024